การอบรมเชิงปฏิบัติการ TSRI Canvas และเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชล บุนนาค และคณะ

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move)

วันพฤหัสบดีที่ 29 กรกฎาคม 2564

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพรวมกระบวนการ

- Day 1
  - ทำความรู้จักผู้เข้าร่วม
  - อธิบาย TSRI canvas และเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง (Backcasting) พร้อมทั้งยกตัวอย่างจากโครงการที่เคยได้ใช้เครื่องมือนี้ในการดำเนินการ
  - **กระบวนการกลุ่ม 1:** ชวนทดลองใช้ Backcasting เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์/ปัญหาการพัฒนาและแนวทางการพัฒนา/ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
  - **กระบวนการกลุ่ม 2:** ชวนทดลองใช้ TSRI Canvas (FAIR) เพื่อหาว่าความรู้เข้าไปช่วยสนับสนุนอย่างไรได้บ้าง
  - **การบ้านสำหรับวันที่ 1:** ออกแบบงานวิจัยที่สนับสนุนทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- Day 2
  - **กระบวนการกลุ่ม 3:** แลกเปลี่ยนและบูรณาการงานวิจัย
  - สรุปบทเรียน

ทำความรู้จักผู้เข้าร่วม (1)

- ชวนทุกคนแนะนำตัว
  - ชื่อ และ คณะ
  - ความสนใจด้านการวิจัย
  - ความคาดหวังต่อการสัมมนา

ทำความรู้จักผู้เข้าร่วม (2)

- ชวนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมใน Mentimeter
- โปรด Scan QR Code นี้ หรือ กด Link ที่ให้ไว้ใน chat ของ Zoom (https://www.menti.com/kxki5axb2h)

Or use QR code

ลำดับความคิดเพื่อการออกแบบการวิจัยที่ตอบโจทย์สังคม

1. ทำความเข้าใจปัญหาในบริบทของขอบเขตที่พิจารณา
2. เลือกประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญ
3. พิจารณาเป้าหมายที่ควรจะเป็น ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) เพื่อการแก้ไขปัญหานั้น → BACKCASTING
4. วิเคราะห์ปัจจัยที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนทิศทางเชิงยุทธศาสตร์นั้น → TSRI CANVAS
5. มองหา Gap ความรู้ที่จะใช้ในการตอบโจทย์ + สิ่งที่ต้องทำเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ระบบ ววน. เพื่อไปสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

1. การทำความเข้าใจปัญหาในบริบทของขอบเขตที่พิจารณา

- การทำความเข้าใจปัญหาในบริบทของขอบเขตที่พิจารณามีความสำคัญต่อการมากำหนดโจทย์วิจัยของเรา
- ขอบเขตที่พิจารณา: จังหวัดสกลนคร กลุ่มจังหวัด สกลนคร มุกดาหาร นครพนม
- วิธีการทำความเข้าใจปัญหา/สถานการณ์
  - การทบทวนวรรณกรรม (Workshop ที่ 1)
  - การสำรวจข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อทำความเข้าใจแนวโน้ม / สถานการณ์
    - แนะนำ: http://benchmark.moi.go.th/moibenchmarking2561/#aboutproject
  - การติดตามสัญญาณทางสังคม (Social signal)
    - พาดหัวข่าว / หน้าหนังสือพิมพ์ / บทความวิเคราะห์
    - Social Media (tiktok, Facebook, twitter ฯลฯ)
    - เรื่องเล่าปากต่อปากในชุมชน
    - ข้อสังเกตเกี่ยวกับสถานการณ์จากคนทำงานหน้างาน (องค์กรชุมชน ประชาสังคม ธุรกิจ ภาครัฐ)

ประยุกต์ใช้เครื่องมือจากกระบวนการ

FORESIGHT

=

Horizon Scanning

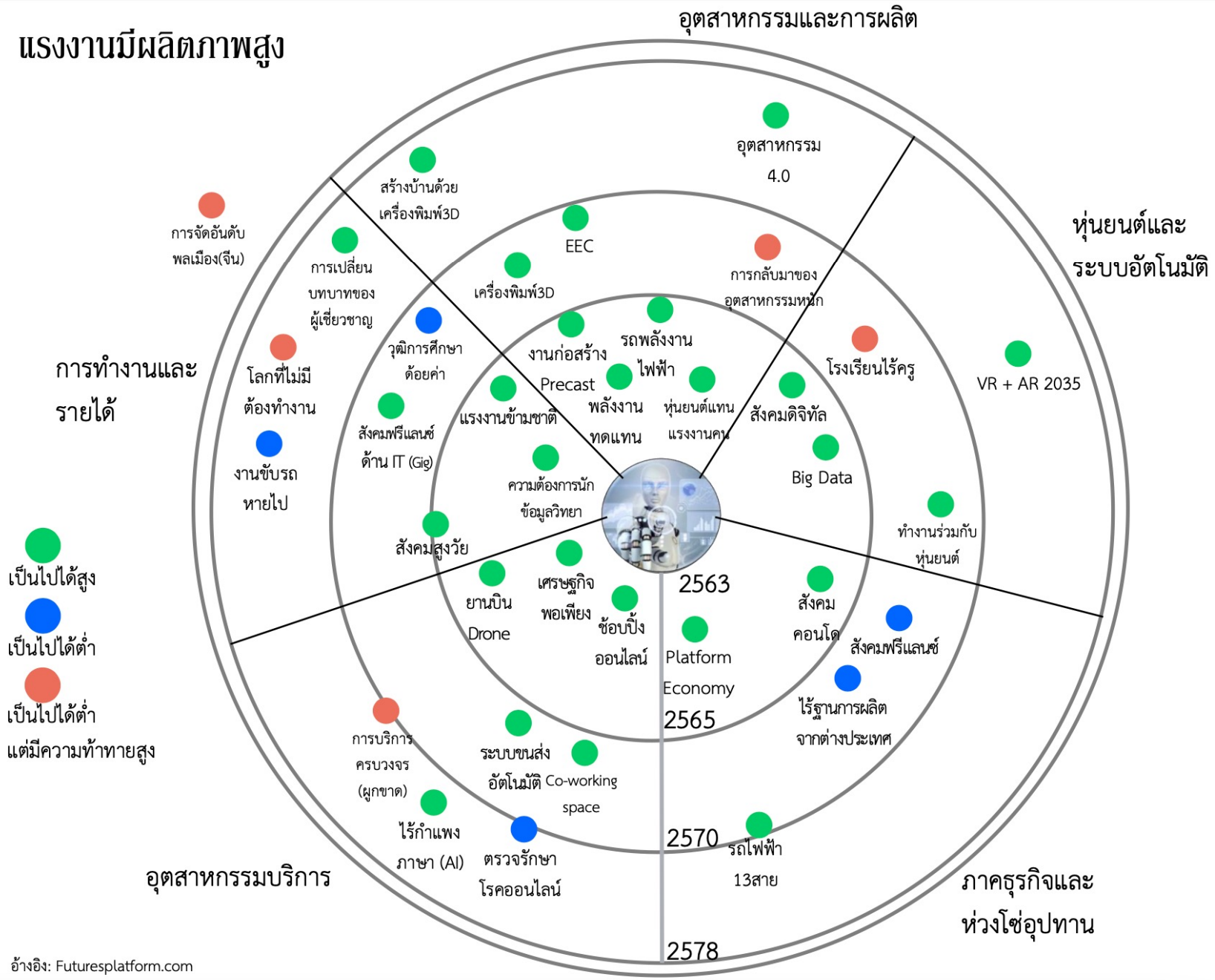

อ้างอิง: Futuresplatform.com

Horizon Scanning

- สแกนหา Weak signal ในปัจจุบันที่อาจกลายเป็น **ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเราในอนาคต (Driver)**
- Weak signal ->
  - เหตุการณ์ที่เริ่มเกิดขึ้นซ้ำ ๆ จนเป็น pattern
  - แนวโน้ม (Trend) ที่เริ่มเปลี่ยนแปลง

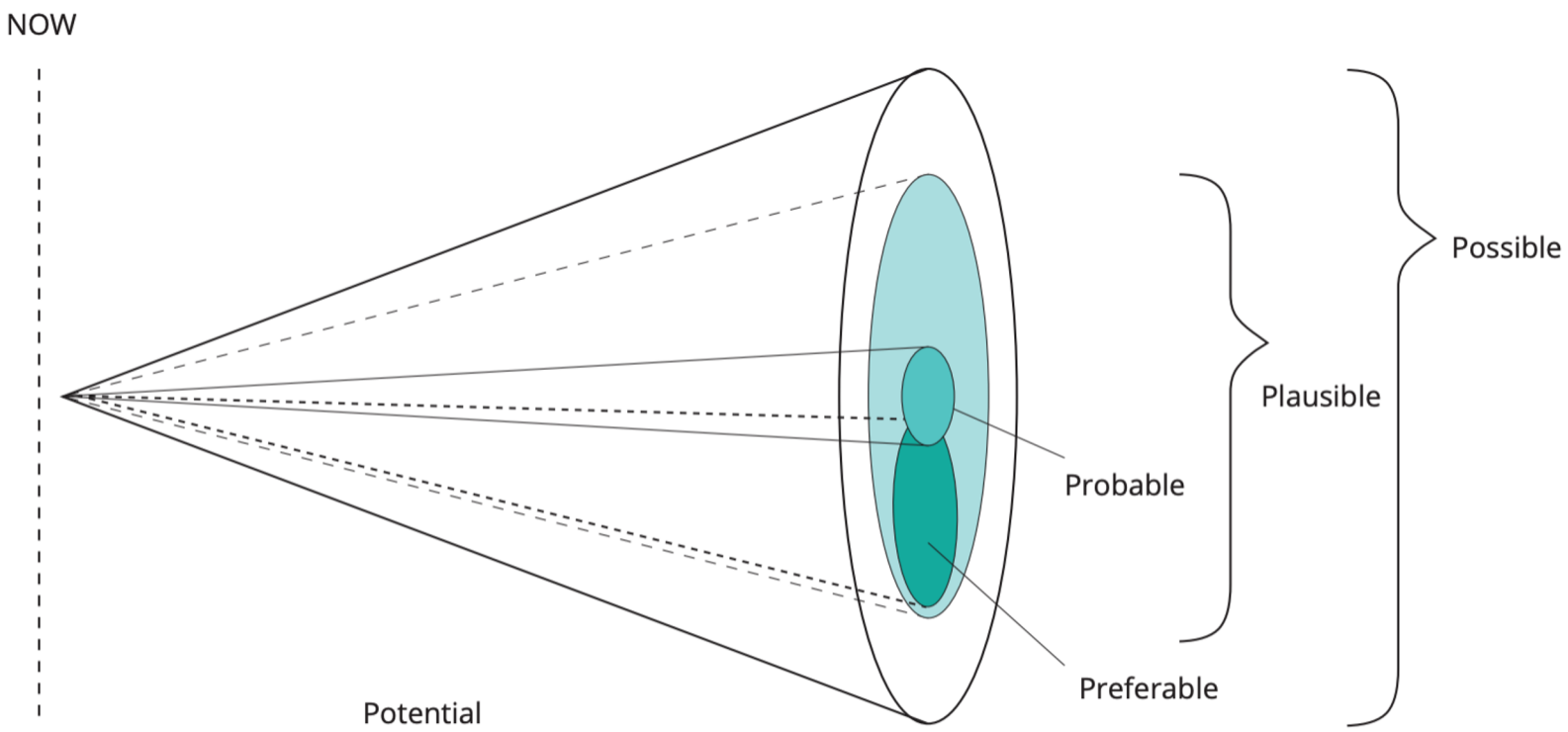

Figure 4 Futures Cone Adapted with permission from Voros (2001).

- **Drivers** เหล่านี้มีทั้งที่มีความแน่นอนและไม่แน่นอน ทำให้อนาคตข้างหน้าอาจมีความเป็นไปได้หลายทาง (**Futures**)

- ที่สำคัญที่สุดคือ การกระทำของเรามีส่วนในการกำหนดและผลักดันอนาคตที่เราต้องการ **(Preferable Futures)**

2. เลือกประเด็นปัญหา/สถานการณ์ที่มีความสำคัญ

- การระบุปัญหา/สถานการณ์ที่สำคัญควรค่าแก่การพิจารณาต่อไปนั้น ทำได้หลายวิธี

1. พิจารณาตามที่ระดับนโยบายกำหนดมา
2. พิจารณาจากข้อมูลเชิงวิชาการ
3. พิจารณาโดยการเปรียบเทียบกับคู่เทียบ (Benchmarking)
4. พิจารณาตามการให้คุณค่าของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

3. พิจารณาเป้าหมายที่ควรจะเป็น ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) เพื่อการแก้ไขปัญหานั้น

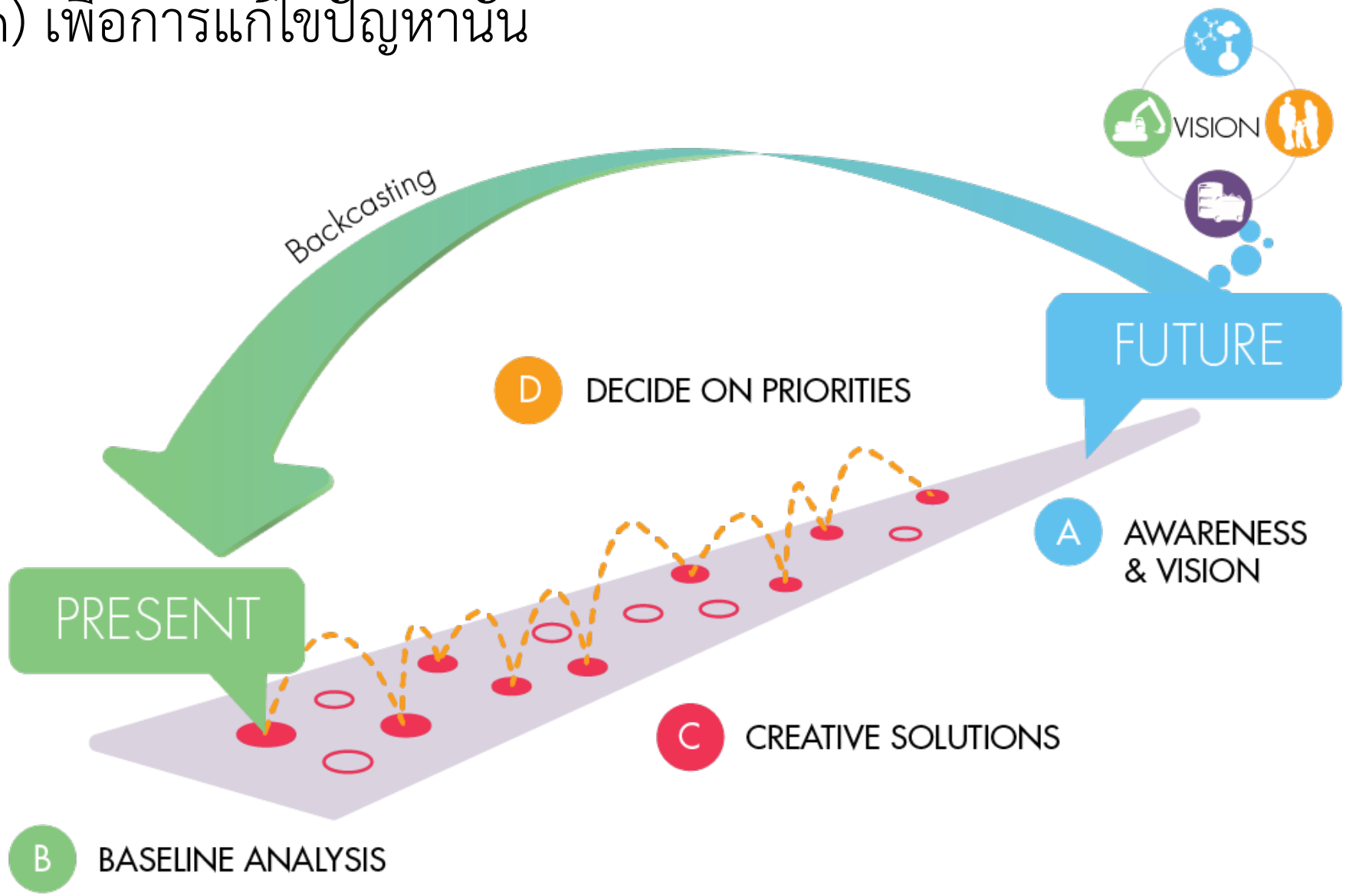

3. พิจารณาเป้าหมายที่ควรจะเป็น ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) เพื่อการแก้ไขปัญหานั้น

- ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) คืออะไร ?
  - เป็นแนวคิดกว้าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหา (ยังไม่ใช่กิจกรรม/โครงการที่จำเพาะเจาะจง)
  - เป็นสิ่งที่ทำแล้วแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - เป็นสิ่งที่ทำแล้วมีผลกระทบกว้างขวาง (ยิงปืนนัดเดียวได้นกหลายตัว)
- ตัวอย่าง
  - ปัญหา: ครอบครัวแหว่งกลาง สังคมอ่อนแอ อันเนื่องมาจากภาคเกษตรที่ถดถอย ทำให้คนวัยทำงานต้องอพยพย้ายถิ่น
  - ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
    - ทิศทางที่ 1: ฟื้นฟูภาคเกษตรจากความถดถอย
    - ทิศทางที่ 2: พัฒนางานนอกภาคเกษตร (non-farm sector)
- ทิศทางเหล่านี้ถ้าไม่ขัดแย้งกันก็สามารถดำเนินการไปด้วยกันได้

4. วิเคราะห์ปัจจัยที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนทิศทางเชิงยุทธศาสตร์

TSRI Canvas Original
(ไม่ใช้ในการอบรมนี้)

Research Utilization
แนวทางการใช้ประโยชน์

Research
ความรู้ ประเด็น ววน. ที่ต้องการ

OKRs
ตัวชี้วัด

Stratrgic Goals
เป้าหมายของจุดมุ่งเน้น

Key Stakeholders
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก

Strategic Key Actors
ตัวแสดงเชิงกลยุทธ์หลัก

Capacity Building
การพัฒนาบุคลากร ววน.

Infrastructure
การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการภาพ/คุณภาพ

Finance
งบประมาณ/การเงิน

Legal
กฎหมาย/ระเบียบ/มาตรการ

4. วิเคราะห์ปัจจัยที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนทิศทางเชิงยุทธศาสตร์

TSRI Canvas

ประยุกต์

FAIR Canvas

Strategic Direction

สำหรับ

ประเด็นที่ **1**

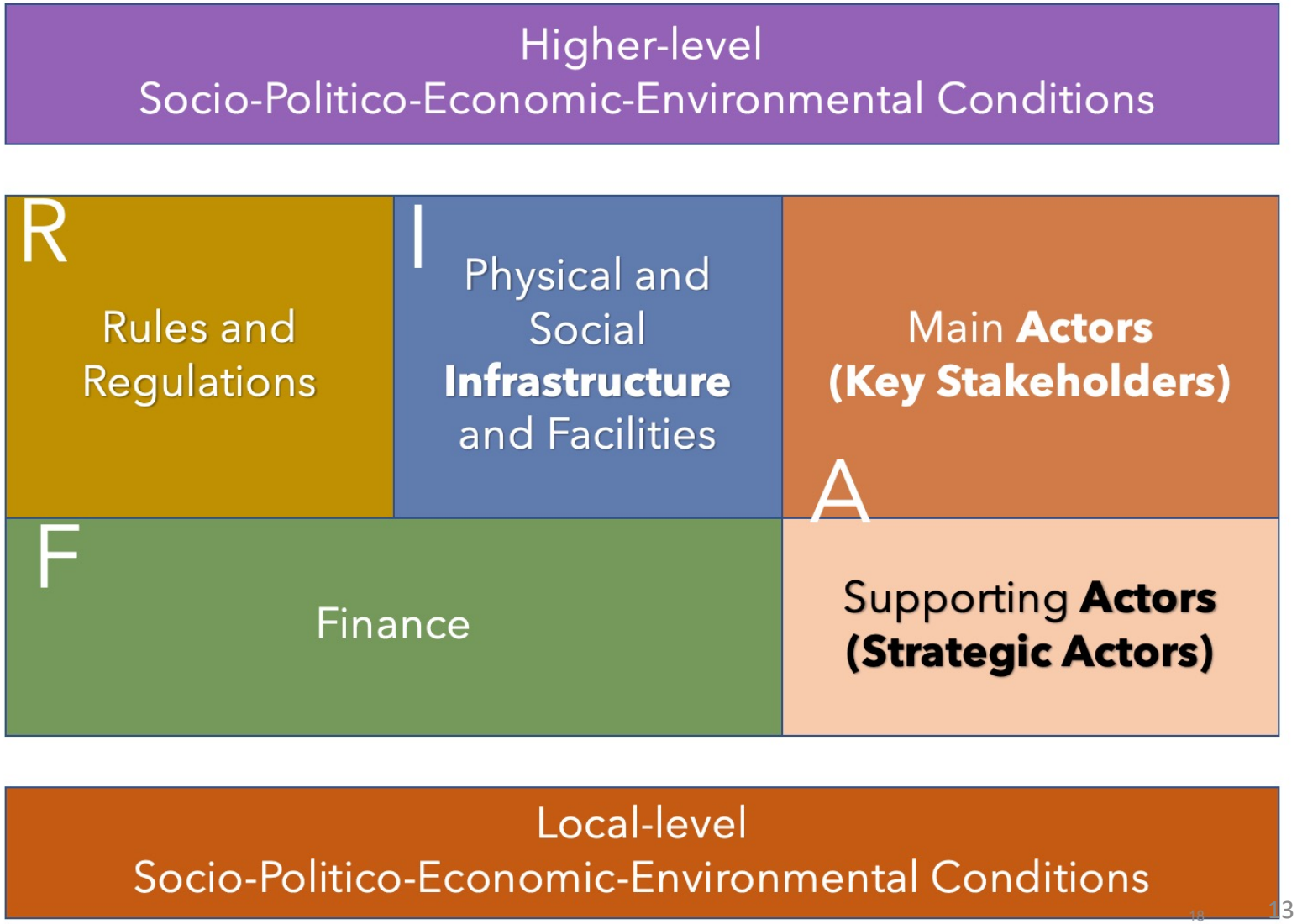

4. วิเคราะห์ปัจจัยที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนทิศทางเชิงยุทธศาสตร์

F

A

I

R

- **Finance:** แหล่งเงินทุนและทรัพยากรสำหรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
- **Main Actors (Key Stakeholders):** กลุ่มผู้ได้ประโยชน์ / เสียประโยชน์หลัก และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น
- **Supporting Actors (Key Strategic Actors):** กลุ่มคนที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
- **Physical and Social Infrastructure:** โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ (เช่น โรงเรือน ห้องทดลอง เทคโนโลยี เส้นทางคมนาคม เป็นต้น) และโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม (เช่น เครือข่าย ระบบรับรองมาตรฐาน พื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น)
- **Rules and Regulations:** กฎกติกา กฎหมาย นโยบาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ

- **ปัจจัยอื่น ๆ**: ปัจจัยอื่น ๆ / บริบท ระดับท้องถิ่นและเหนือท้องถิ่น

5. มองหา Gap ความรู้ที่จะใช้ในการตอบโจทย์ + สิ่งที่ต้องทำเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ระบบ ววน. เพื่อไปสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

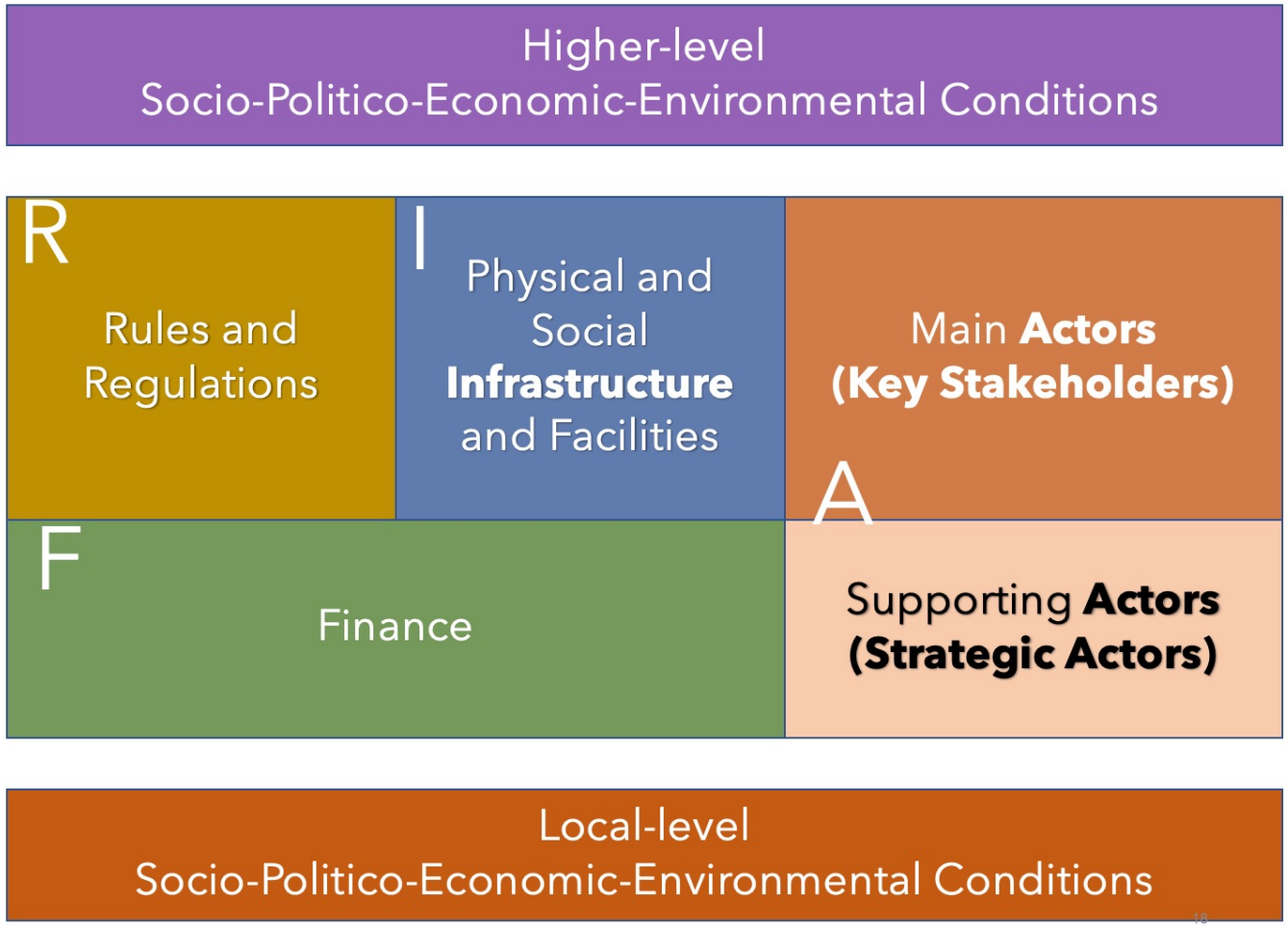

พิจารณาแต่ละปัจจัยใน

FAIR CANVAS

ความรู้/การวิจัยที่ต้องการ
แนวทางการใช้ประโยชน์
ผู้ใช้ประโยชน์

พัก 15 นาที

รายงานความก้าวหน้า:

โครงการจัดทำแผนบูรณาการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ระยะที่ 1

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG MOVE) และ

คณะทำงานระดับภาค 6 ภาค

ประเด็นการนำเสนอ

- ภาพรวมโครงการ
- วิธีการศึกษา
- การสังเคราะห์ผลจากการตอบแบบสอบถามในกระบวนการ Delphi ประยุกต์
- การดำเนินการต่อไป และบทเรียนจากการดำเนินการ

ภาพรวมโครงการ

แนะนำคณะทำงานฝั่ง SDG Move

นันทินี มาลานนท์ (แอม)

นักวิจัย – การพัฒนา Strategic Partners

ชล บุนนาค (ชล)

หัวหน้าโครงการ

ณัฐวิคม พันธุวงศ์ภักดี (เค)

นักวิจัย - การจัดทำความต้องการเชิงพื้นที่

ชนัญชิดา กองแก้ว (แบ๋ม)

เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานภาค

ธรรมพร สุขมี (ตูน)

ผู้จัดการโครงการ:

พิมพ์นารา อินต๊ะประเสริฐ (พิม)

ผู้ช่วยวิจัย

แนะนำคณะทำงานภาค

ภาคเหนือ

ดร.สมคิด แก้วทิพย์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

และคณะ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดร.อนิรุทธิ์ ผงคลี

มหาวิทยาลัยนครพนม

และคณะ

ภาคตะวันออก

รศ.ดร.ดวงพร ภู่ผะกา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

และคณะ

แนะนำคณะทำงานภาค

ภาคกลาง

ดร.บุศรินทร์ เลิศชวลิตสกุล

มหาวิทยาลัยนเรศวร

และคณะ

ภาคใต้

รศ.ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย

มหาวิทยาลัยทักษิณ

และคณะ

ภาคใต้ชายแดน

ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง

มหาวิทยาลัยศิลปากร

และคณะ

แนวทางการจัดทำแผนด้าน ววน. ปี พ.ศ.2566-2570

กำหนดทิศทาง

- ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผน 13
- นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวง อว.
- นโยบาย บอร์ด กสว.
- Foresight & Scenario

Data Input

- สถานการณ์ ววน. ในและต่างประเทศ
- วิจัยเชิงระบบ ในสาขาที่สำคัญ
- CMT
- การวิเคราะห์ร่วมกับแผนชาติ (National Need)
- ผลผลิตจากแผนงาน SF และ FF
- Economic-Social Monitor
- ความต้องการของสังคม และพื้นที่ (Area Need)
- ติดตามประเมินผล
- Technology Roadmap
- RU
- สถานการณ์และความต้องการรายสาขา+ธปท. (Sectoral Need)
- Baseline
- แผนพัฒนากำลังคน, โครงสร้างพื้นฐาน วทน.

กลไก/เครื่องมือจัดทำและขับเคลื่อนแผน

- SRI Consortium
- Focus Group Crowdsourcing
- กลไกการทำงานในพื้นที่
- PMU Planning Forum
- TSRI Canvas
- ฐานข้อมูล

การวิเคราะห์

- ทบทวนแผนงาน/วิเคราะห์ช่องว่างของแผน/การนำส่ง OKRs
- Priority Setting
- วิเคราะห์ช่องว่างการพัฒนา (Gap Analysis)
- Ex-ante Evaluation

แผนด้าน ววน.

- ยุทธศาสตร์ (แพลตฟอร์ม) +OKR
- แผนงานหลัก (โปรแกรม) +OKR
- แผนงานย่อย (Subprogram)
- กรอบวงเงิน งบประมาณและสัดส่วนการจัดสรร
- กลไก การขับเคลื่อนแผน
- การติดตาม ประเมินผล

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการด้าน ววน. ระดับพื้นที่ ทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ และข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำแผนบูรณาการด้าน ววน. เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

2. เพื่อร่วมจัดทำแผนบูรณาการด้าน ววน. เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับภาค 6 ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด หรือจังหวัดที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศระดับต่าง ๆ และความต้องการของพื้นที่

3. เพื่อพัฒนากลไกการทำงานระดับภูมิภาคด้านการจัดทำแผน ววน. ในเชิงพื้นที่ที่สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อน แผน ววน. เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อไป

Timeline ของการดำเนินโครงการ

วัตถุประสงค์	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการด้าน ววน. ระดับพื้นที่ ทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ และข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำแผนบูรณาการด้าน ววน. เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน												
2. เพื่อร่วมจัดทำแผนบูรณาการด้าน ววน. เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับภาค 6 ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด หรือจังหวัดที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศระดับต่าง ๆ และความต้องการของพื้นที่												
3. เพื่อพัฒนากลไกการทำงานระดับภูมิภาคด้านการจัดทำแผน ววน. ในเชิงพื้นที่ที่สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อน แผน ววน. เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อไป												

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา

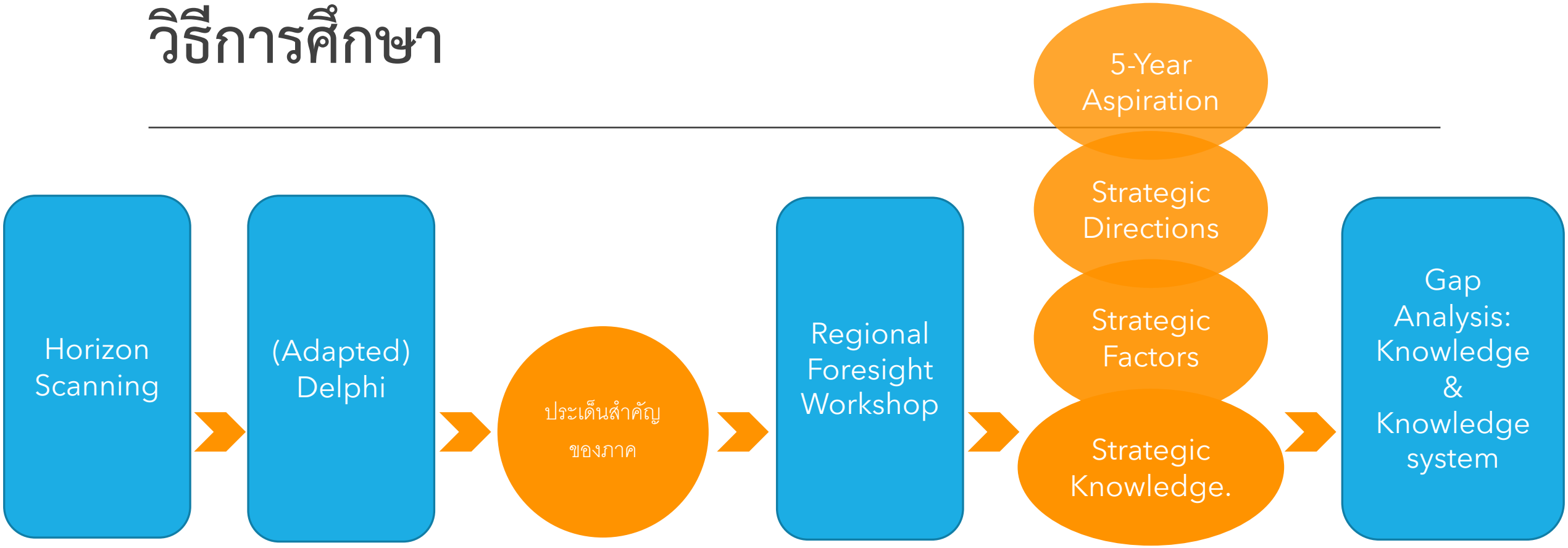

TSRI Backcasting

FAIR Canvas
(Adapted from TSRI Canvas)

SRI Value Chain Analysis

Horizon Scanning

คืออะไร?

เป็นเครื่องมือหนึ่งในกระบวนการมองภาพอนาคต (Foresight) ทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน หรือสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ใหม่ให้เป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ช่วยการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งกับภาพอนาคต

ใช้ข้อมูลที่ดำเนินการแล้วในโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2563 เป็นจุดตั้งต้น คณะทำงานระดับภาคทำการ Update ข้อมูลให้ทันสมัย

Scan ข้อมูล 4 ประเภท

1. ฐานข้อมูลวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
2. ฐานข้อมูลทุติยภูมิเชิงปริมาณ
3. สัญญาณทางสังคม (Social Signal) จากสำนักข่าวกระแสหลัก และสำนักข่าวกระแสรอง และข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)
4. แผนระดับ 2 ของประเทศ ครอบคลุมแผน 4 ฉบับ ประกอบด้วย (1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (23 ฉบับ) (2) แผนปฏิรูปประเทศ 13 ฉบับ (3) แผนความมั่นคงแห่งชาติ และ (4) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การจำแนกมิติสำหรับประเด็นพื้นที่

Adapted Delphi

Adapted Delphi

คืออะไร?

เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลจากคณะผู้เชี่ยวชาญ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและหาข้อสรุปในประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยสนใจโดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผ่านการใช้แบบสอบถามในการรวบรวมและสรุปความเห็นมากกว่า 1 รอบและสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่มีข้อขัดแย้งหรือข้อสงสัย

ข้อดีของเทคนิคเดลฟายคือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะไม่มีอิทธิพลต่อการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น

ข้อเสีย คือ ผู้เชี่ยวชาญจะเหนื่อยล้าในการตอบแบบสอบถาม

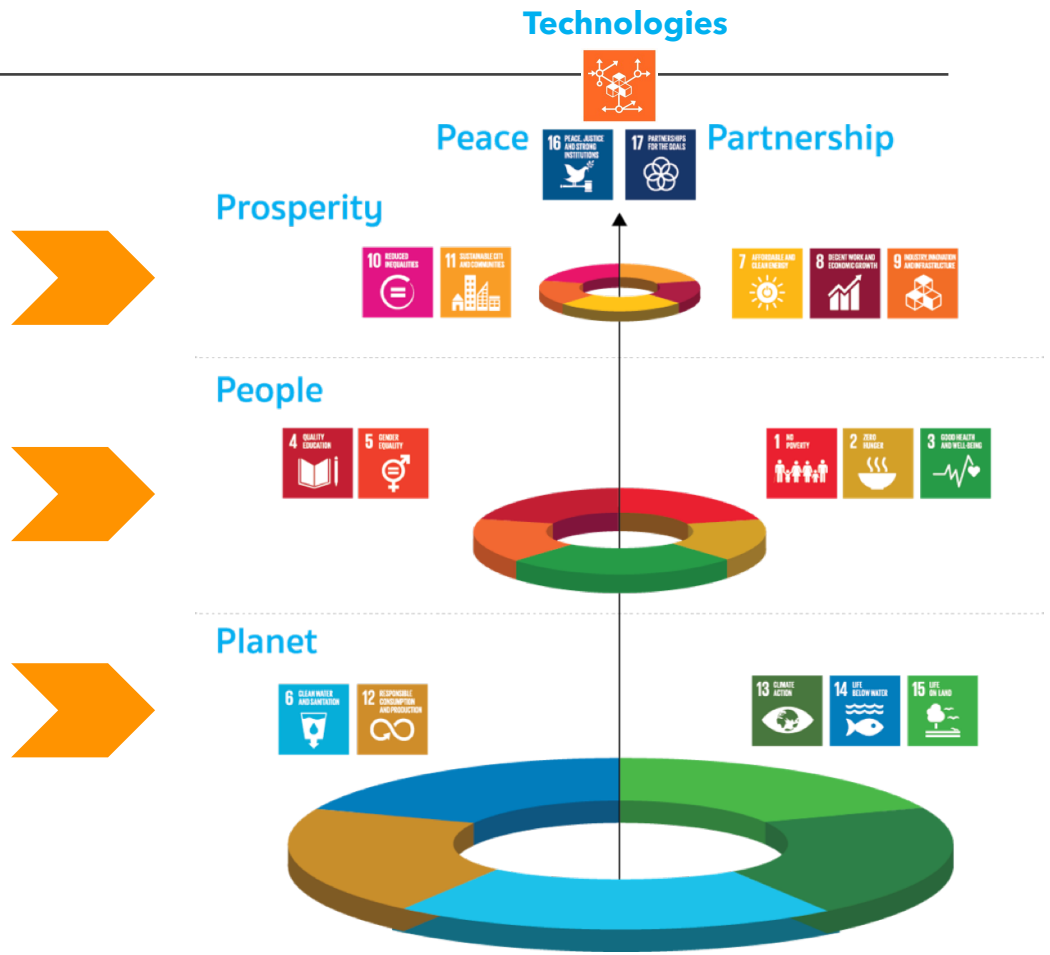

Adapted Delphi

Delphi 1: เปิดรับวันที่ 18 มีนาคม 2564 - 10 เมษายน 2564
Delphi 2: เปิดรับวันที่ 9 เมษายน - 21 พฤษภาคม 2564

*แต่ละภาคอาจมีวันเปิด/ปิดรับแบบสอบถามแตกต่างกันเนื่องจากความพร้อมที่ต่างกัน แต่โดยรวมอยู่ภายในกรอบเวลานี้

Delphi รอบที่ 1: ตรวจสอบประเด็นและเสนอประเด็นเพิ่ม

1. ผู้เชี่ยวชาญช่วยประเมินว่าประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการทำสำรวจสถานการณ์และการทำเดลฟายไปเมื่อ ปี พ.ศ. 2563 ยังเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญในภาคหรือไม่
2. ผู้เชี่ยวชาญช่วยให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นเหล่านี้
3. ผู้เชี่ยวชาญช่วยเสนอประเด็นอื่น ๆ ในมิติการพัฒนาที่ตนเองถนัด หรือเป็นประเด็นใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นที่ควรแก่การพิจารณา และให้เหตุผลและหลักฐานที่แสดงถึงความสำคัญของประเด็นใหม่ ๆ เหล่านี้

* ภาคตะวันออกและภาคใต้ชายแดน มิได้ดำเนินการในรอบที่ 1 ด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและบริบทท้องถิ่น แต่มีการอัพเดทประเด็นพื้นที่โดยคณะทำงานแทน ซึ่งเห็นว่าพอทดแทนรอบนี้ได้เนื่องจากเป็นภาคที่มีขนาดเล็ก

Delphi รอบที่ 2: จัดลำดับความสำคัญ

1. ประเมิน ความรุนแรงของปัญหา ผลกระทบและความมีประสิทธิผลเชิงนโยบาย ทำเป็นตารางแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ:
   i. ความรุนแรงของปัญหา – มองในมิติความลึกของผลที่เกิดจากปัญหาว่าส่งผลต่อผู้ที่เผชิญปัญหารุนแรงระดับใด
   ii. ผลกระทบของปัญหา – มองในมิติความกว้างของผลที่เกิดจากปัญหา ว่าส่งผลต่อผู้คนในวงกว้างเพียงใด
   iii. ความมีประสิทธิผลเชิงนโยบาย – มองในมิติว่า มีนโยบายเพื่อแก้ปัญหาหรือไม่ ถ้ามี นโยบายที่มีอยู่มีประสิทธิผลในการแก้ปัญหาเพียงใด
2. ขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) เพื่อการแก้ไขปัญหาหรือหาโอกาสในการพัฒนาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

Adapted Delphi

- วิธีการประมวลผล

คะแนนความสำคัญ = ความรุนแรง + ผลกระทบ - ประสิทธิผลเชิงนโยบาย

- จัดลำดับความสำคัญ แบบรวมทุกมิติ
- จัดลำดับความสำคัญ แบบแยกมิติ
- คณะทำงานภาคตัดสินใจว่าจะจัดประเด็นในการพูดคุยสำหรับ Regional Foresight Workshop อย่างไร

Regional Foresight Workshop

โครงร่างของกำหนดการ

- คณะทำงานภาคกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วม
- ผศ. ชล บุนนาค อธิบายภาพรวมโครงการและความคาดหวังที่มีต่อการประชุม
- คณะทำงานภาคนำเสนอข้อค้นพบจาก Adapted Delphi
- แบ่งผู้เข้าร่วมเข้ากลุ่มย่อยและระดมสมองใน 4 ประเด็น
  - อนาคตที่อยากเห็นอีก 5 ปี (5-year Vision)
  - แนวทางบรรลุภาพอนาคตที่อยากเห็น (Strategic Direction)
  - ปัจจัยที่จำเป็นต่อการบรรลุภาพอนาคตที่อยากเห็น (Strategic Factors)
  - ความรู้/งานวิจัย/การเก็บข้อมูล/เทคโนโลยี ที่จำเป็นต่อการบรรลุภาพอนาคต
- นำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย

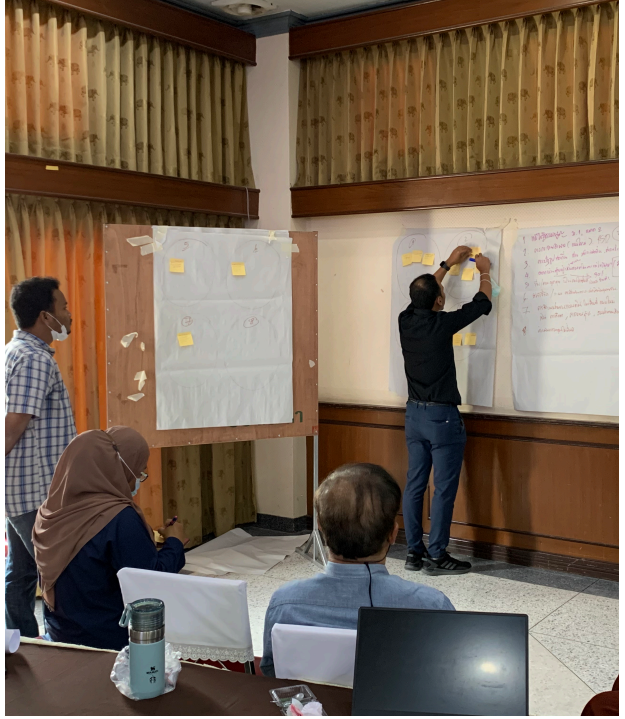

TSRI Backcasting

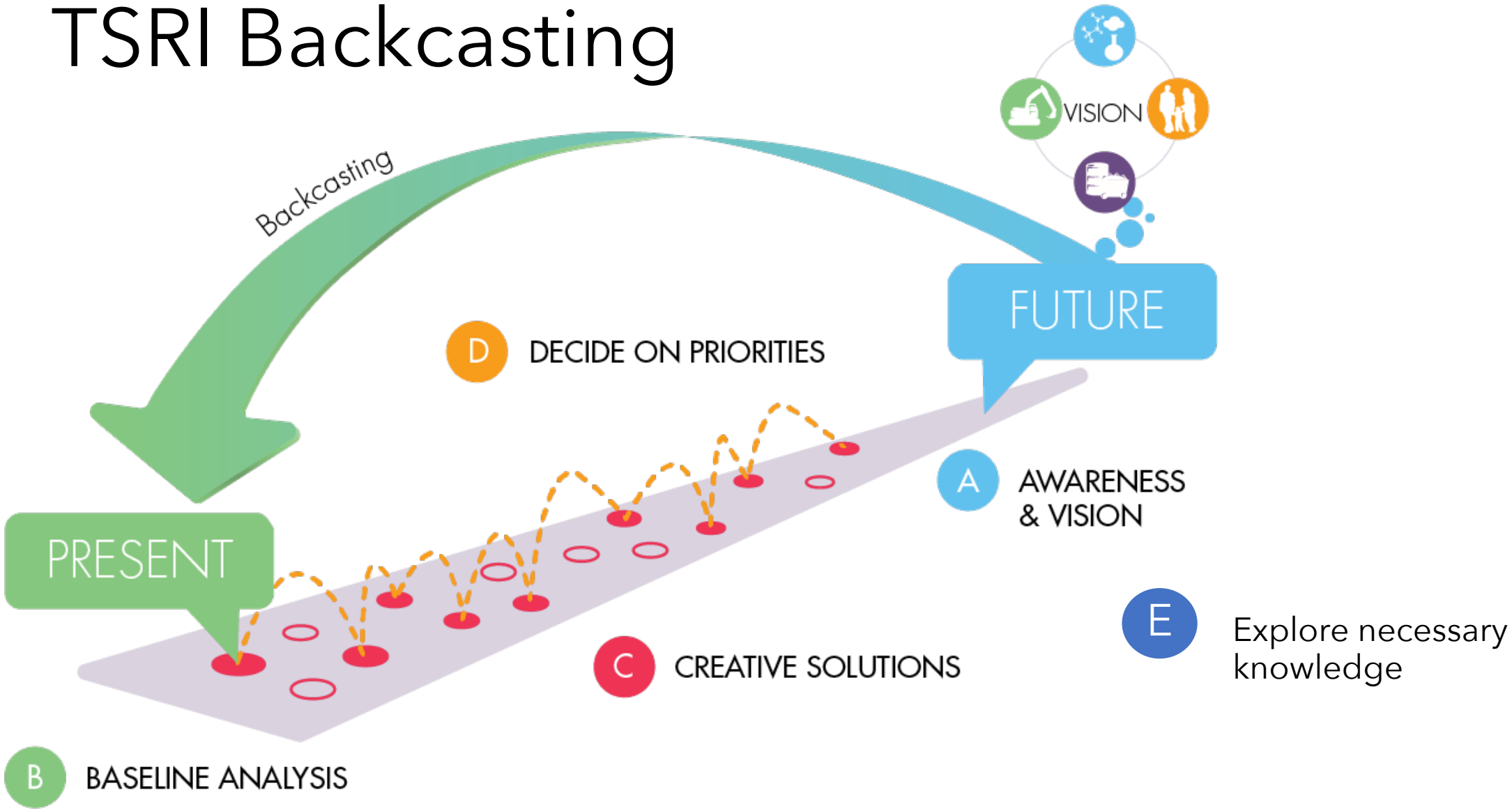

E Explore necessary knowledge

The Natural Step
Infographic: The Natural Step Germany | This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

FAIR Canvas

Strategic Direction
สำหรับ
ประเด็นที่ **1**

Higher-level
Socio-Politico-Economic-Environmental Conditions

R
Rules and Regulations

I
Physical and Social **Infrastructure** and Facilities

Main **Actors** **(Key Stakeholders)**
A

F
Finance

Supporting **Actors** **(Strategic Actors)**

Local-level
Socio-Politico-Economic-Environmental Conditions

Regional Foresight Workshop

ภาค	วัน/เวลา	Platform	จำนวนผู้เข้าร่วม
ภาคใต้ชายแดน	7 เมษายน 2564	On-site: จังหวัดยะลา	45 คน
ภาคกลาง	27 เมษายน 2564	Online: Zoom	41 คน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	29 / 30 เมษายน 2564	Online: Zoom	45 คน
ภาคใต้	2 พฤษภาคม 2564	Online: Zoom	44 คน
ภาคเหนือ	6 พฤษภาคม 2564	Online: Zoom	41 คน
ภาคตะวันออก	7 พฤษภาคม 2564	Online: Zoom	34 คน

*อยู่ระหว่างดำเนินการ

Gap Analysis: Knowledge & Knowledge system

บทบาทของคณะทำงานระดับภาค

1. Gap Analysis:

สำรวจว่าความรู้/งานวิจัย/เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่มีต้องการนั้น ในฐานข้อมูลการวิจัยของประเทศมีอยู่หรือไม่ ให้ระบุสิ่งที่มี (Check Stock) และระบุช่องว่าง (Gap) ว่าประเด็นใดยังไม่มี

2. Knowledge Utilization:

สำหรับความรู้/งานวิจัย/เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่พบว่ามีอยู่แล้วนั้น คณะทำงานภาคควรสืบค้นต่อไปว่า ได้มีการนำความรู้ดังกล่าวไปปฏิบัติหรือไม่ หากมีปัจจุบันใครเป็นผู้เผยแพร่และนำไปใช้ หากยังไม่มีการนำไปใช้ อะไรคือสาเหตุของการที่ยังไม่มีการนำไปใช้

3. Knowledge Stakeholders Mapping:

ในประเด็น ความรู้/งานวิจัย/เทคโนโลยี/นวัตกรรม ที่มีความต้องการภายในภาคนั้น มีผู้เล่นใดเกี่ยวข้องบ้าง กล่าวคือ ใครเป็นผู้ผลิตความรู้ ใครเป็นผู้เผยแพร่หรือส่งต่อความรู้ ใครเป็นผู้ใช้ความรู้ ใครเป็นผู้สนับสนุนเชิงงบประมาณ นโยบาย กฎกติกา ฯลฯ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินการต่อไปเกี่ยวกับเครือข่ายเชิงยุทธศาสตร์และพัฒนาให้เป็นความร่วมมืออย่างเป็นทางการต่อไป

*อยู่ระหว่างดำเนินการ

SRI Value Chain Analysis: รายประเด็น

การสังเคราะห์ผล:

แบบสอบถามจากกระบวนการ Delphi ประยุกต์

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม Adapted Delphi: เพศสภาพ (Gender)

รอบที่ 1

(472 คน)

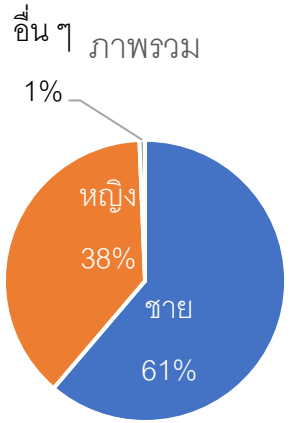

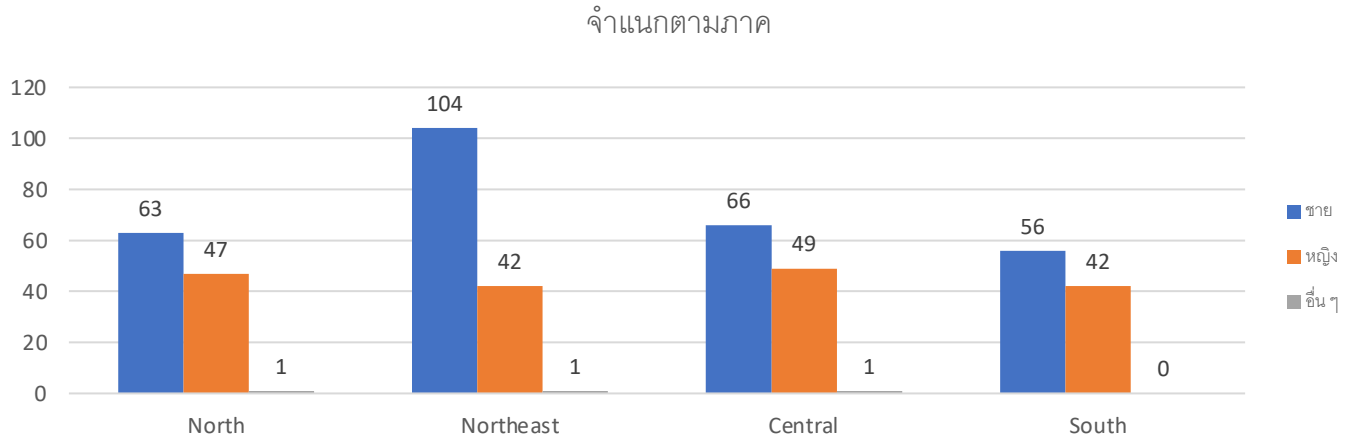

รอบที่ 2

(454 คน)

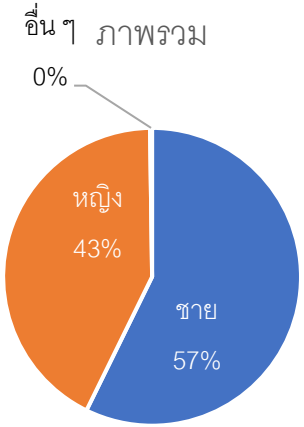

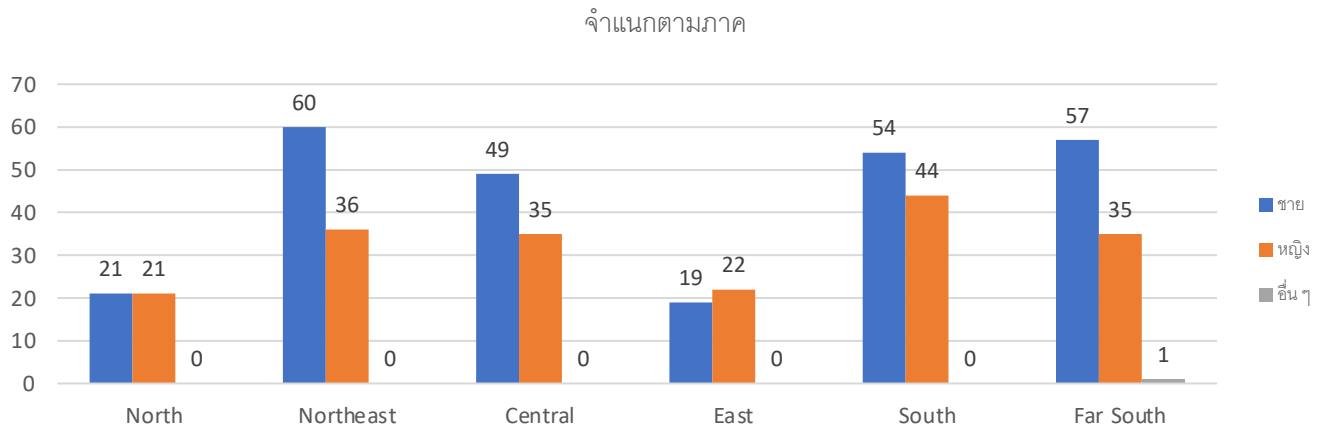

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม Adapted Delphi: ภาคส่วน (Sector)

รอบที่ 1

(472 คน)

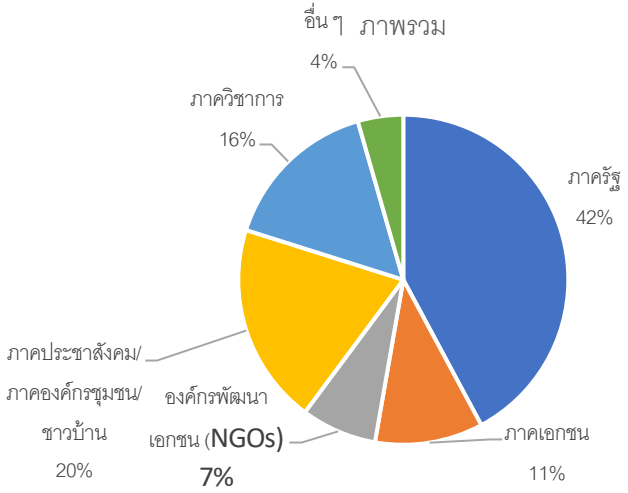

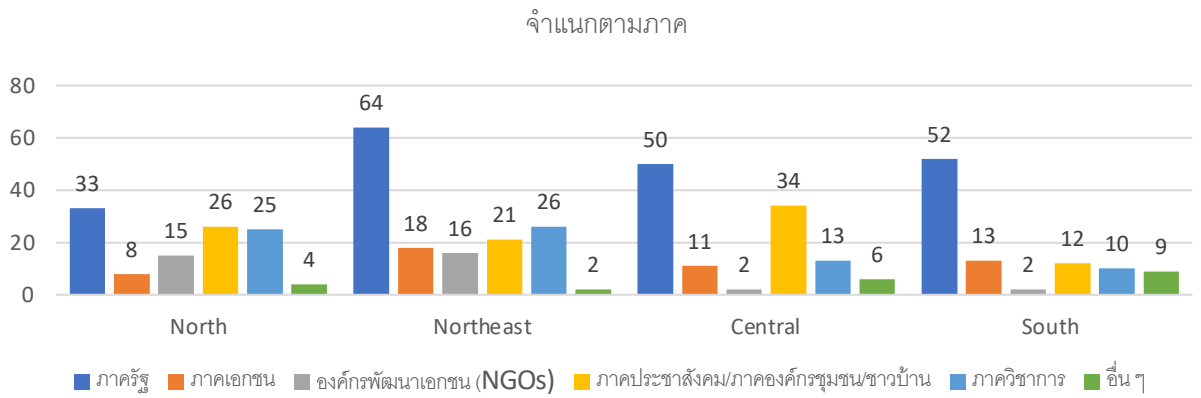

รอบที่ 2

(454 คน)

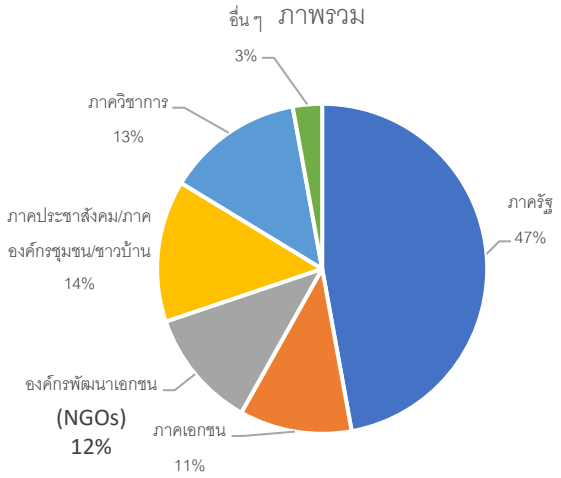

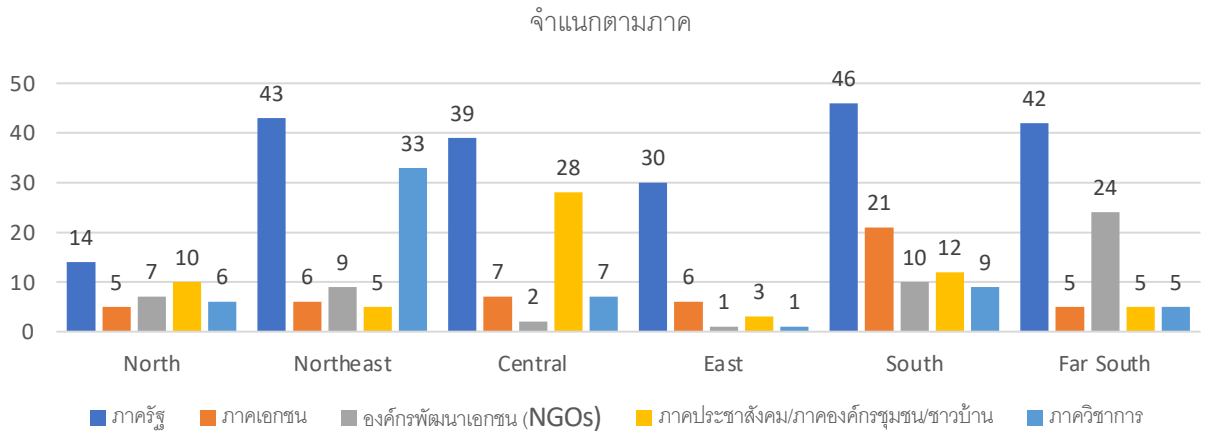

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม Adapted Delphi: ความเชี่ยวชาญ

รอบที่ 1

(472 คน)

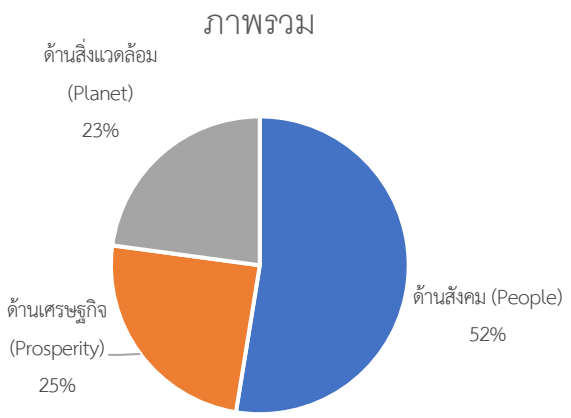

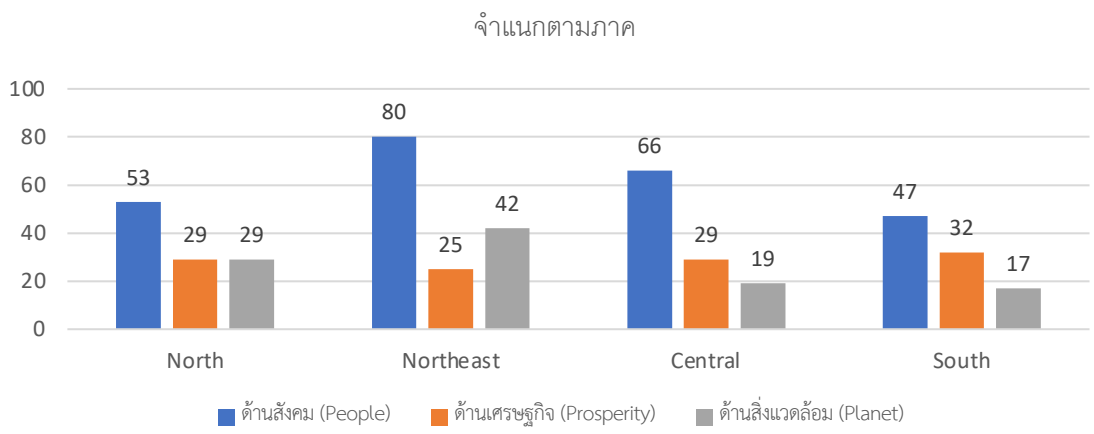

รอบที่ 2

(454 คน)

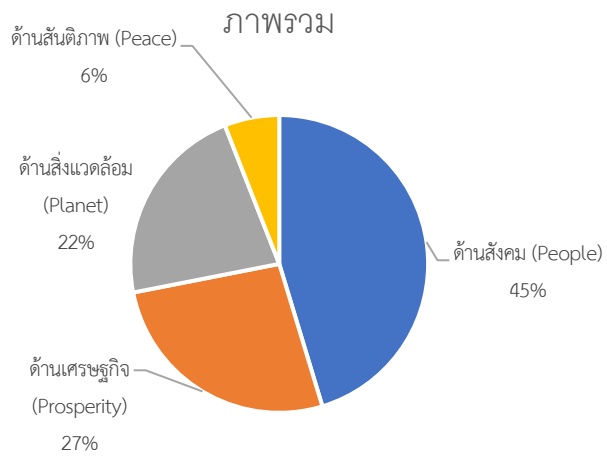

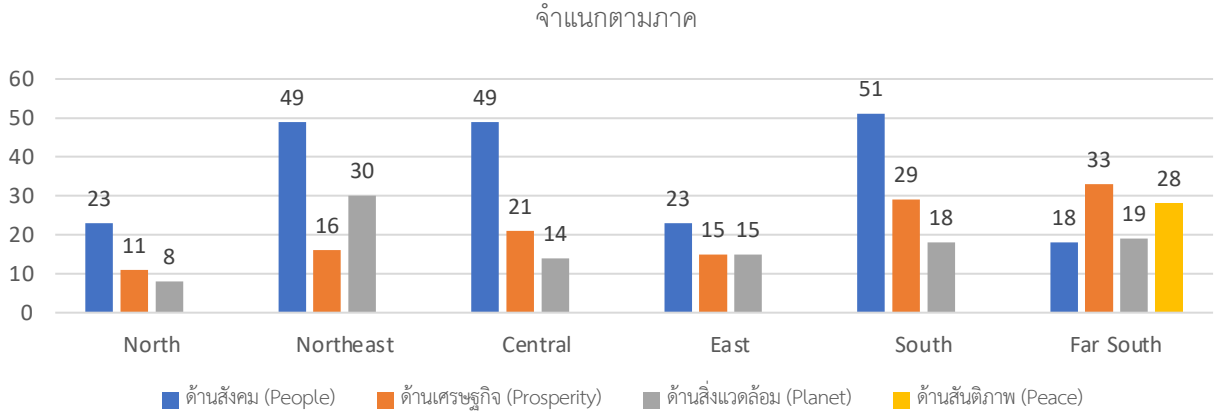

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม Adapted Delphi: ประสบการณ์

รอบที่ 1

(472 คน)

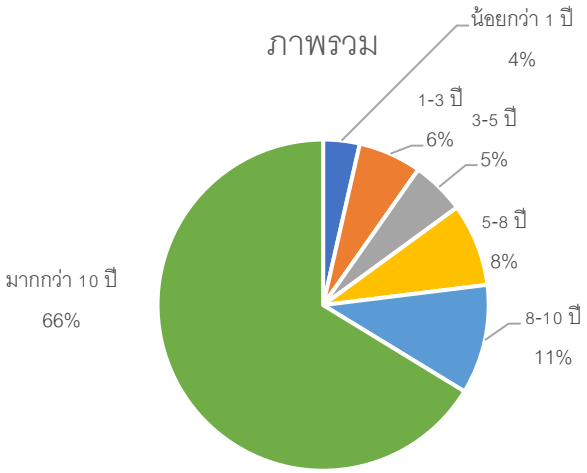

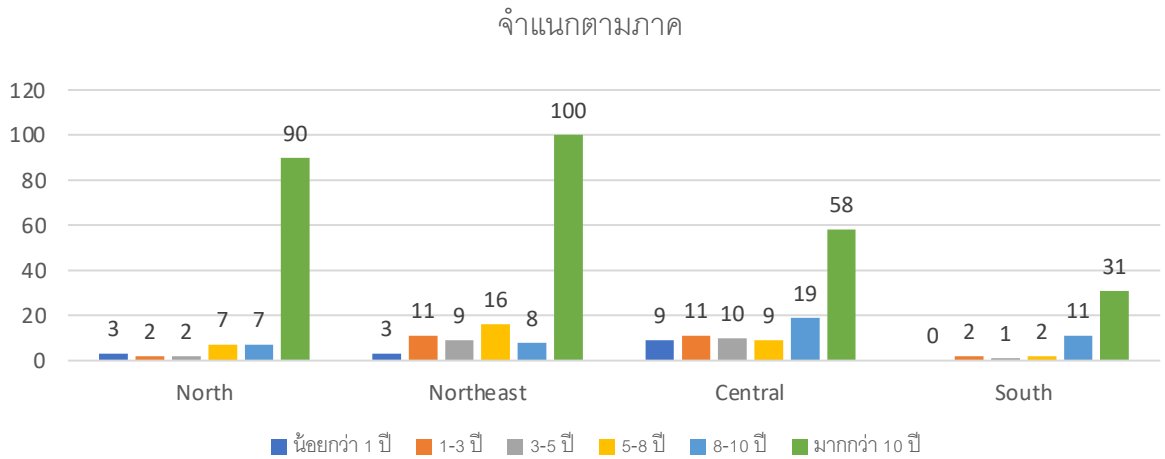

รอบที่ 2

(454 คน)

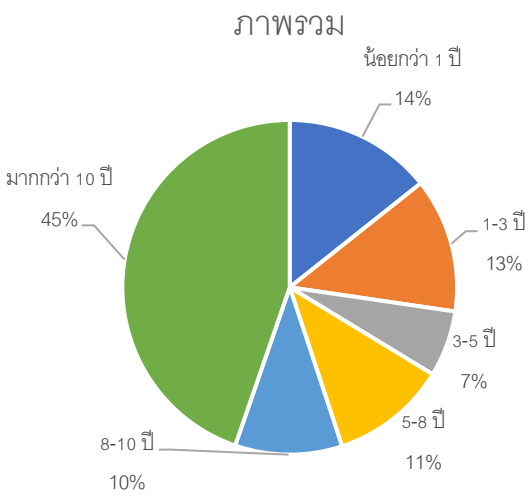

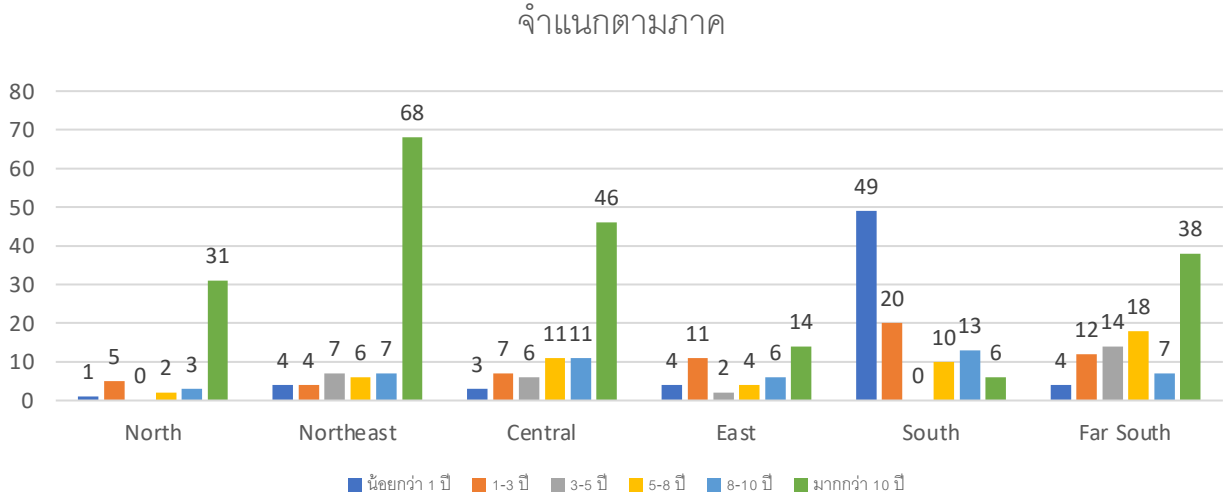

ประเด็นสำคัญของพื้นที่ทั้ง 6 ภาคเชื่อมโยงกับ SDGs

Top 10 issues	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ภาคเหนือ	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES	13 CLIMATE ACTION	2 ZERO HUNGER	15 LIFE ON LAND	2 ZERO HUNGER	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	2 ZERO HUNGER	6 CLEAN WATER AND SANITATION	4 QUALITY EDUCATION	1 NO POVERTY
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10 REDUCED INEQUALITIES	1 NO POVERTY	4 QUALITY EDUCATION	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	6 CLEAN WATER AND SANITATION	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	2 ZERO HUNGER
ภาคกลาง	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING	1 NO POVERTY	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	1 NO POVERTY	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	2 ZERO HUNGER	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	10 REDUCED INEQUALITIES
ภาคตะวันออก	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	6 CLEAN WATER AND SANITATION	14 LIFE BELOW WATER	13 CLIMATE ACTION	14 LIFE BELOW WATER	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	6 CLEAN WATER AND SANITATION	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH
ภาคใต้	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING	15 LIFE ON LAND	1 NO POVERTY	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	6 CLEAN WATER AND SANITATION	4 QUALITY EDUCATION	10 REDUCED INEQUALITIES
ภาคใต้ชายแดน	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	4 QUALITY EDUCATION	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS

ประเด็นสำคัญของพื้นที่ทั้ง 6 ภาคเชื่อมโยงกับ SDGs

ลำดับที่	เหนือ	อีสาน	กลาง	ตะวันออก	ใต้ตอนบน	ใต้ชายแดน
1	ค่า PM ที่สูงต่อเนื่อง	ปัญหาความเหลื่อมล้ำ	การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ	กากของเสียอุตสาหกรรม	ขยะของเสียเพิ่มขึ้น	ปัญหายาเสพติด
2	ภัยพิบัติจากสภาพอากาศ	ปัญหาความยากจน	ภาระหนี้สินของครัวเรือน	การขาดแคลนน้ำ และคุณภาพน้ำ	สารเสพติดมีความรุนแรง	นิติธรรมและการเข้าถึงความยุติธรรม
3	ระบบเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร	ปัญหาการพัฒนาคนของภาคอยู่ในระดับต่ำ	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ขยะทะเล	ความสมบูรณ์ของลุ่มน้ำ ระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง	การละเมิดสิทธิมนุษยชน
4	ระบบการจัดการป่าและไฟป่า	ความรุนแรงและความยุติธรรม (Peace)	ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบดิจิทัล	การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ความยากจนมีแนวโน้มสูงขึ้น	การค้าชายแดน (การหยุดนิ่งของเศรษฐกิจ)
5	การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร	ปัญหาการขยายตัวของเศรษฐกิจในระดับต่ำ	เศรษฐกิจชะลอตัว/หดตัว	ปัญหาป่าชายเลนที่กำลังสูญหาย	จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจาก COVID – 19	การศึกษา
6	ปัญหาขยะมีแนวโน้มสูงขึ้น	การจัดการขยะและของเสีย	ปัญหาความยากจน	การนำขยะกลับมาใช้ซ้ำ	คุณธรรม จริยธรรม ของเด็กและเยาวชน	งานและเศรษฐกิจที่เติบโตน้อย
7	เกษตรกรรมยั่งยืนมีจำนวนน้อย	โครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรมเกษตร	ความรุนแรงในครอบครัว	ภัยแล้งในภาคตะวันออก	ปัญหาธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ	แรงงานกลับจากมาเลเซีย/ไม่มีงานทำ
8	ประสบภัยแล้งซ้ำซาก	ภัยแล้งและคุณภาพน้ำ	การเข้าถึงเทคโนโลยีของเกษตรกรและ SMEs	คดีอาชญากรรม	ปัญหาการขาดแคลนน้ำ	เศรษฐกิจภาคเกษตรถดถอย
9	ระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียม ไม่ตอบสนองท้องถิ่น	เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต (Technology)	การชะลอตัวของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่	การเสียชีวิตโดยอุบัติเหตุทางถนน	การศึกษาไม่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน	สถานการณ์ความรุนแรงที่ไม่ดีขึ้น
10	โครงสร้างและระบบสิทธิการเข้าถึงทรัพยากรและสวัสดิการ	การขจัดความอดอยากและสร้างความมั่นคงทางอาหาร	ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ	แรงงานขาดทักษะที่เกี่ยวข้อง	ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มสูงขึ้น	ปัญหาความไม่สงบกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่

ประเด็นสำคัญของพื้นที่ทั้ง 6 ภาคเชื่อมโยงกับ SDGs

SDG	Frequency
SDG1	5
SDG2	5
SDG3	5
SDG4	4
SDG5	0
SDG6	5
SDG7	0
SDG8	8
SDG9	4
SDG10	3
SDG11	1
SDG12	5
SDG13	2
SDG14	2
SDG15	2
SDG16	9
SDG17	0
Total	60

Missing Goals

ประเด็นสำคัญร่วมระดับชาติ

- การหดตัวทางเศรษฐกิจและผลกระทบทางสังคมที่ตามมา
- ความไม่ยั่งยืนในภาคเกษตรกรรม ที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร เกษตรกรรมยั่งยืน การเข้าถึงเทคโนโลยี ความถดถอยของภาคเกษตร และทรัพยากรที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม
- ความไม่ยั่งยืนทางด้านการศึกษา ครอบคลุมประเด็นความเท่าเทียมและคุณภาพการศึกษา ด้านการศึกษา ระดับการพัฒนาคนที่ต่ำในหลายภูมิภาค แรงงานขาดทักษะที่จำเป็นต่อการจ้างงาน การปรับตัวต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่

- การจัดการขยะและของเสีย
- การจัดการทรัพยากรน้ำและปัญหาภัยแล้ง
- การบริหารจัดการประเทศอย่างมีธรรมาภิบาลและยุติธรรม

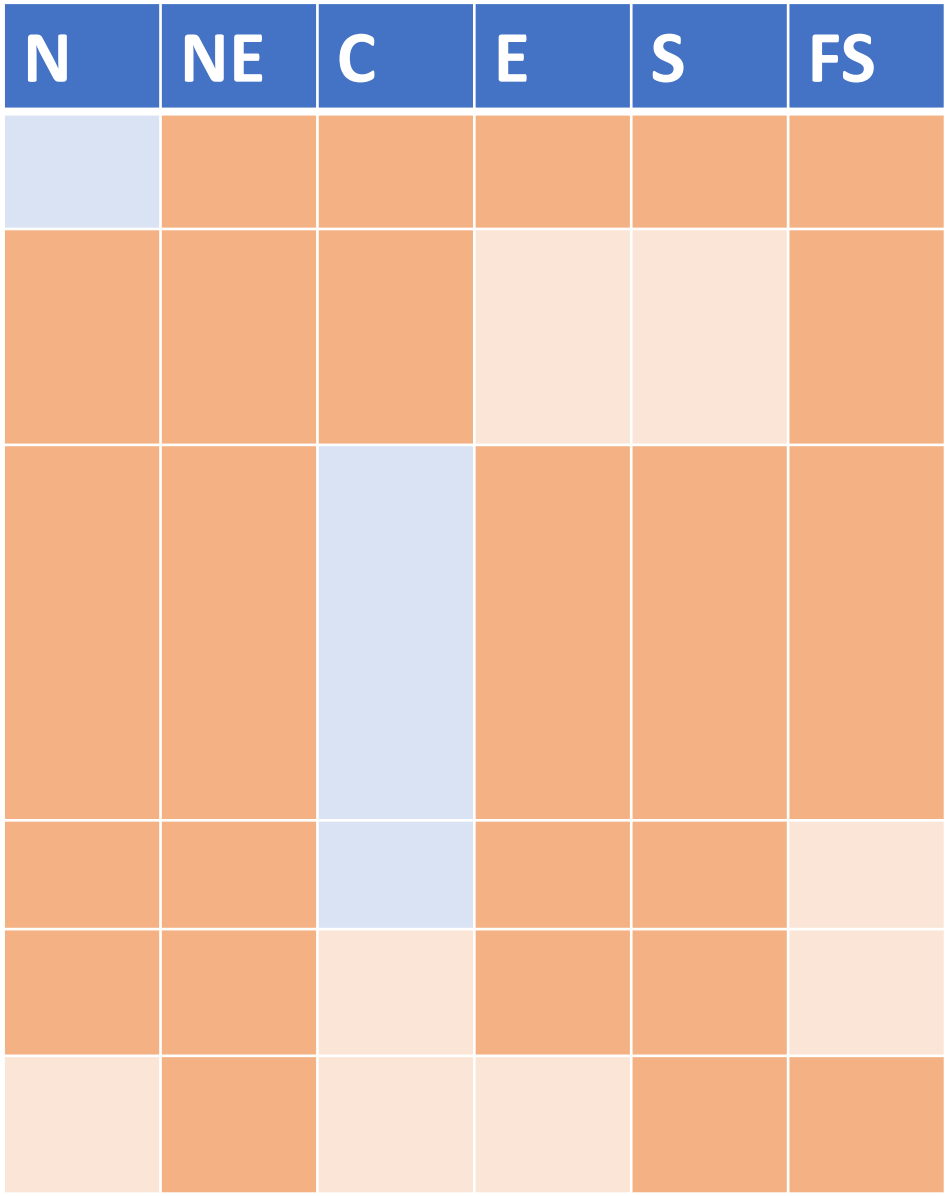

ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นสำคัญร่วมระดับชาติ (ความเห็นผู้เชี่ยวชาญจาก Adapted Delphi)

การหดตัวของเศรษฐกิจ

- สร้างเศรษฐกิจที่ยืดหยุ่น ปรับตัวได้ ฟื้นตัวได้เร็ว
- สร้างเศรษฐกิจฐานคุณค่าที่ใช้ศักยภาพเชิงพื้นที่ภูมิศาสตร์ และเชิงทุนประเภทต่าง ๆ ของภาค
- นโยบายเศรษฐกิจที่ผู้ประกอบการทุกกลุ่มได้รับประโยชน์ มีการแข่งขันทางการค้าที่เสรีและเป็นธรรม
- การเข้าถึงและสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทำให้พึ่งพาตนเองได้ของเกษตรกรและผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นสำคัญร่วมระดับชาติ (ความเห็นผู้เชี่ยวชาญจาก Adapted Delphi)

การหดตัวของเศรษฐกิจ >> ปัญหาความยากจน

- การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบจำเพาะเจาะจงตามกลุ่มเป้าหมาย
- การสร้างและจัดระบบการเงินตนเอง/ครอบครัว/กลุ่ม/ชุมชน เพื่อความมั่นคงในปัจจุบันและอนาคต
- พัฒนาขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ ผ่านการสร้างอาชีพและการส่งเสริมเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับบริบทและเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง
- สร้างการมีส่วนร่วมของภาควิชาการและเอกชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน
- มีมาตรการยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้กับประชาชน

ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นสำคัญร่วมระดับชาติ (ความเห็นผู้เชี่ยวชาญจาก Adapted Delphi)

การหดตัวของเศรษฐกิจ >> ปัญหาความยากจน >> ยาเสพติด

- กระจายอำนาจและเปลี่ยนแปลงระบบองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมและดำเนินคดี
- ยกเลิกสถิติการจับกุมหรือบำบัดจากการเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการทำงาน
- เพิ่มความรุนแรงของกฎหมาย ควบคู่ไปกับมาตรการส่งเสริม/แก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง เช่น การส่งเสริมสถาบันครอบครัว คลินิกเยียวยาฟื้นฟูผู้เสพ หรือใช้มาตรการแรงจูงใจอื่น ๆ เป็นต้น

ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นสำคัญร่วมระดับชาติ (ความเห็นผู้เชี่ยวชาญจาก Adapted Delphi)

ความไม่ยั่งยืนในภาคเกษตรกรรม

- นโยบายส่งเสริมการผลิตและบริโภคอาหารที่ยั่งยืนตลอดห่วงโซ่คุณค่า ภาครัฐทำงานอย่างบูรณาการ
- มีการคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงทรัพยากรที่เท่าเทียม และคุ้มครองเกษตรกรจากเงื่อนไขที่มาเป็นธรรม
- สร้างความเข้มแข็งและศักยภาพให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ ผ่านการสนับสนุนการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
- สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อพึ่งตนเองและส่งเสริมการผลิตและการตลาดของเกษตรกร

ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นสำคัญร่วมระดับชาติ (ความเห็นผู้เชี่ยวชาญจาก Adapted Delphi)

ปัญหาด้านการศึกษา

- สนับสนุนให้การศึกษาเหมาะสมกับท้องถิ่น ตอบสนองความต้องการท้องถิ่น สถาบันการศึกษาใกล้ชิดประชาชน
- มีหลักสูตรและระบบการศึกษาที่รองรับความหลากหลาย และส่งเสริมทักษะของการเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) และการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- การจัดสรรงบประมาณและระบบแรงจูงใจในระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนในสายอาชีพที่สร้างแรงงานที่ทันต่อยุคสมัย รองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve
- ให้ความสำคัญกับกระบวนการคัดเลือกครู
- มีการติดตามตรวจสอบมาตรฐานของโรงเรียนต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา

ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นสำคัญร่วมระดับชาติ (ความเห็นผู้เชี่ยวชาญจาก Adapted Delphi)

การจัดการขยะและของเสีย

- มีมาตรการส่งเสริมหรือบังคับการคัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับกระบวนการคัดแยกไปจนถึงการจัดการของเสียที่ปลายทางอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- การส่งเสริมการผลิตและออกแบบวัสดุที่ทดแทนการใช้พลาสติก ขยายความรับผิดชอบไปสู่ผู้ออกแบบ ผู้ผลิตและผู้ค้า โดยอาศัยมาตรการทางภาษี เพื่อทำให้เกิดการลดขยะและจัดการขยะได้ง่าย
- ส่งเสริมการศึกษาที่ส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน และเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยผนวกเข้าไปในวัฒนธรรม ชุดความคิด และพฤติกรรมตั้งแต่ระดับครอบครัว ไปจนถึงการศึกษาทุกระดับ รวมถึงมีการรณรงค์อย่างมีการวางแผน โปร่งใส และเหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย
- ออกแบบกลยุทธ์การจัดการขยะที่เหมาะกับบริบททางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นสำคัญร่วมระดับชาติ (ความเห็นผู้เชี่ยวชาญจาก Adapted Delphi)

ทรัพยากรน้ำ (จืด) และภัยแล้ง

- มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเชิงพื้นที่แบบครบวงจรตั้งแต่ระบบนิเวศต้นน้ำไปจนปลายน้ำ มีการดำเนินการอย่างบูรณาการ เหมาะสมกับบริบท และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชน
- มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่ความรู้การจัดการทรัพยากรน้ำที่ทำให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้าใจและมีส่วนร่วมได้
- บังคับใช้กฎหมายและมาตรฐานคุณภาพน้ำ ควบคุมกำกับแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ทั้งชุมชน ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการด้วย
- เตรียมความพร้อมหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และบุคลากรเพื่อรองรับการผลิตน้ำสะอาดที่จะมีความต้องการเพิ่มขึ้นเนื่องจากเมืองขยายตัว
- มีแผนรองรับน้ำท่วมอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงพื้นที่รับน้ำและทิศทางการระบายน้ำ
- แก้ไขกฎหมายให้การประเมินผลกระทบด้านต่าง ๆ มีนักวิชาการดำเนินการตามหลักวิชาและประชาชนมีส่วนร่วม

ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นสำคัญร่วมระดับชาติ (ความเห็นผู้เชี่ยวชาญจาก Adapted Delphi)

การจัดการบริหารประเทศอย่างมีธรรมาภิบาลและยุติธรรม

- กระจายอำนาจการบริหารจัดให้ท้องถิ่นจัดการตนเอง
- มีการประเมินระดับธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของการดำเนินนโยบายภาครัฐแบบมีส่วนร่วม โดยมุ่งประเมินว่าโครงการเหล่านั้น “สำเร็จ” ตามที่วางแผนหรือไม่
- ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและกำหนดผังเมืองของตนเอง
- ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ยกเลิกกฎหมายพิเศษโดยเฉพาะในเขตจังหวัดชายแดนใต้
- สร้างเครือข่ายภาคประชาชนและพัฒนาองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อเป็นกลไกด้านการอำนวยความยุติธรรม
- เปิดพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

บทเรียน

- **ข้อจำกัดของ Adapted Delphi:**

การใช้วิธีการ Adapted Delphi กับผู้เชี่ยวชาญกลุ่มใหญ่ขนาดนี้มีข้อจำกัดมาก ประกอบกับสถานการณ์ COVID-19 และบริบทพื้นที่ ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการ ส่งผลกระทบต่อกระบวนการ Workshop ที่ผ่านมา ครั้งถัดไปอาจลดกระบวนการลงเหลือเพียงการส่งแบบสอบถาม 1 ครั้งในอนาคต

- **ความเป็นตัวแทนของผู้เชี่ยวชาญ:**

ยังคงเป็นปัญหาเนื่องจากเราไม่ทราบจำนวนผู้เชี่ยวชาญในระดับพื้นที่ในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งหมด การทำฐานข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่ด้านต่าง ๆ มีความสำคัญในระยะยาว

- **ความสมดุลของผู้เชี่ยวชาญ:**

ขาดผู้เชี่ยวชาญจากภาคส่วนที่ไม่ใช่รัฐในระดับพื้นที่ หลายพื้นที่ขาดผู้เชี่ยวชาญในประเด็นสิ่งแวดล้อม หลายประเด็นในพื้นที่ขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในประเด็นนั้นระดับพื้นที่ นอกจากการทำฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญแล้ว การเชื่อมโยงกับเครือข่ายเชิงประเด็นอย่างกว้างขวางในพื้นที่จะมีความสำคัญเช่นกัน

- **ความเชื่อมโยงของประเด็นปัญหาพื้นที่:**

ประเด็นปัญหาระดับพื้นที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างค่อนข้างแนบแน่น การแยกประเด็นแบบขาดออกจากกันเด็ดขาดทำได้ยาก ส่งผลต่อวิธีการจัดการประชุมกลุ่มย่อย

- **ความคมชัดของภาพอนาคตและ Strategic Direction:**

ด้วยข้อจำกัดข้างต้น ส่งผลต่อการกำหนดประเด็นใน Workshop และการกำหนดเชิญผู้เข้าร่วม และความคมชัดของภาพอนาคตและ Strategic Direction